

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10572
Tarih : 19.02.2025

10/2409

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın yoksulluğu, derinleşen ekonomik kriz koşulları altında tüm toplumu etkileyen ve toplumsal eşitliği engelleyen çok boyutlu bir toplumsal sorundur. Kadınların yaşadığı ekonomik eşitsizlikleri detaylı bir şekilde inceleyerek yapısal sorunları tespit etmek, mevcut politikaların etkinliğini denetlemek ve kadın emeğini, ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek yasal düzenlemeleri hayata geçirmek için etkili çözüm önerileri sunmak amacıyla Anayasa'nın 98. ve İçtüzük'ün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. 19.02.2025

Gülüstan Kılıç Koçyiğit
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Ekonomik krizlerin toplumsal etkilerinden biri olan kadın yoksulluğu, sadece ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet temelinde adalet, eşitlik, hak ve özgürlük meselesidir. Kadın yoksulluğu, dar ekonomik göstergelerin ötesinde, hayatın her alanında kendini gösteren ve derinleşen bir olgudur. Bu olgu, gelir düzeyinin düşük olması, temel ihtiyaçların karşılanamaması ve işsizlik gibi sorunların ötesinde, kadınların yaşamları boyunca yapabilecekleri seçimlerin kısıtlanması gibi çok boyutlu etkiler barındırmaktadır.

Ekonomik krizler, özellikle kadın emeğinin sömürülmesi üzerindeki etkilerini artırmaktadır. Hane içindeki görünmeyen emek, ekonomik krizlerin getirdiği zorluklarla birlikte daha da ağır bir yük haline gelmektedir. Kadınlara yüklenen "iyi anne" ve "iyi eş" gibi ideolojik roller, kadınların ev içindeki ekonomik şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Bu roller, "Ekmeğini taştan çıkarmak" ve "yoktan var etmek" gibi ifadelerle romantize edilmekte, ancak bu durum kadın emeğinin daha fazla sömürülmesine yol açmaktadır.

GEREKÇE

Kadınların istihdamda karşılaştıkları sorunların boyutu da dikkat çekicidir. TÜİK tarafından sunulan Kasım 2024 İşgücü İstatistikleri, kadınların işgücüne katılımında ve istihdam oranlarında derin bir eşitsizliğin devam ettiğini gözler önüne sermektedir. Kadınların işsizlik oranı %11,7 iken, bu oran erkeklerde %7,0 olarak hesaplanmıştır. Daha çarpıcı bir gerçek ise istihdam oranlarındaki uçurumdur: Erkekler için %67,1 olan istihdam oranı, kadınlarda erkeklerin yarısından bile az olacak şekilde yalnızca %32,4'tür. Kadınların işgücüne katılım oranı ise %36,7 ile son derece düşük bir seviyededir.

Genç kadınlar arasında işsizlik oranı ise %23,0 gibi ürkütücü bir rakama ulaşmıştır. Bu oran, genç erkeklerde %11,9'dur. Bu veriler, Türkiye'nin kadın emeğinde ve istihdamda kadınlara eşit koşullar yaratma konusunda ne kadar geride olduğunu göstermekte; ayrıca, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmasının önündeki kültürel ve yapısal engellerin büyüklüğüne işaret etmektedir.

Dahası, Avrupa ortalamalarıyla kıyaslandığında, Türkiye'deki çalışan kadınların yoksulluk riskinin iki kat daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınlar çoğu zaman, esnek,

güvencesiz, yarı zamanlı çalışma modellerinde istihdam edilmeye sıkıştırılmakta; evde paketleme işleri ya da merdiven altı atölyelerde düşük ücretlerle çalıştırılmakta, bu emek de "aile bütçesine katkı" şeklinde görmezden gelinmektedir.

Kadın yoksulluğunun bir diğer önemli boyutu ise sosyal yardım politikalarıyla kadınların hane içi rollere mahkûm edilmesidir. Sosyal yardımların, kadınları ekonomik anlamda bağımlı kılmaktan çıkarılıp bağımsızlıklarını ve özgürleşmelerini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekirken, bu yardımlar yoksulluğu yaymak ve yönetmek için kullanılmaktadır. Engelli, yaşlı ya da hasta bakımı gibi alanlarda sunulan sözde yardımlar, kadınları ekonomik anlamda bağımlı kılmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir. Bu politikalar, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarını engellerken, erken yaşta ve zorla evlendirme, hane içi şiddet ve kadın kırımına varan kadın cinayetleri gibi toplumsal cinsiyet temelli sorunları daha da derinleştirmektedir. Bu sorunlar, cezasızlık politikaları, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme, 6284'ü etkin uygulamama gibi pratiklerle doğrudan desteklenmektedir.

Kadın yoksulluğu, toplumsal yapı ve ilişkiler çerçevesinde ele alınmalıdır. Kadınlar, aileden devlete kadar farklı kurumsal yapılar içerisindeki konumları nedeniyle ekonomik, sosyal ve hukuki engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, özellikle mülk edinme, miras hakkı ve gelirlerini kullanma gibi bireysel özgürlüklerin kısıtlandığı ekonomik şiddet örneklerinde belirgin hale gelmektedir. Kadınlar, elde ettikleri gelir ya da mirasların idaresinde erkek akrabaların ya da eşlerinin iznine bağlı hale getirilebilmektedir. Bu bireyler, resmî istatistiklerde yoksul olarak sınıflandırılmasa da, ekonomik özgürlükten yoksun oldukları için reelde yoksuldur.

Kadın yoksulluğuna yönelik çözüm önerileri ise kadın örgütlerinin çalışmalarıyla ortaya konmuştur. Kadınların istihdamda eşit şartlarla yer almasını sağlayacak politikaların uygulanması; sosyal yardımların, kadınları ekonomik anlamda bağımlı kılmaktan çıkarılıp bağımsızlıklarını ve özgürleşmelerini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi; toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde, tüm alanlarda kadınları güçlendiren sosyal politikaların hayata geçirilmesi bu önerilerin başında gelmektedir.

Sonuç olarak, özellikle derinleşen ekonomik kriz koşulları altında kadın yoksulluğu, tüm toplumun ortak bir sorunu haline gelmiş ve toplumsal eşitliğin sağlanmasının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu sorunun çözümü için kapsamlı ve etkin politikalar geliştirilmesi, fiili eşitliğin sağlanması adına kadın işsizliğini önlemeye yönelik politikaların ve istihdam oranlarını artırmaya yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kadın emeğinin korunması ve desteklenmesi, sosyal yardımların kadınların bağımsızlığını güçlendirecek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı yaklaşımların benimsenmesi ve bu yaklaşımların anaakımlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, kadın yoksulluğunun nedenlerini ve etkilerini çok boyutlu bir şekilde incelemek, etkili çözüm önerileri geliştirmek ve bu alandaki politikaların etkinliğini denetlemek amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında; kadınların yaşadığı ekonomik eşitsizlikleri ele alacak, yapısal sorunları ortaya koyarak gerekli yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesinde yol gösterici bir rol üstlenecek bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.